

Predikan i Mjögäcks kyrka 2018 av Tobias Bäckström

Långfredagen

"Korset"

Jes 53:1-12

Fil 2:6-8

Luk 23:26-49

Ps: 140, 652, 456, 142

Vår nye biskop i Göteborgs stift, Susanne Rappman har som valspråk: "Vår Gud bär sår". När Gud blev människa stannade det inte vid att enbart ikläda sig en mänsklig kropp. Allt det som hör till att vara människa har Gud i Jesus Kristus gått igenom. Att vara människa innebär att man är hungrig och törstig, man är trött och sjuk. Man är utlämnad åt sin kropp och dess behov och svagheter. Att vara människa är också att lida och slutligen att dö. Ingen kommer undan, inte heller Gud kom undan. "Vår Gud bär sår".

När det gäller lidandets problem så tog Gud inte bort lidandet utan gick in i det. Gud befriade oss inte *från* lidande utan *med* lidande. Själva lidandet blev ett redskap i Guds hand.

I Dostojevskijs stora roman Bröderna Karamazov går han bland annat till botten med frågan om varför Gud valde en värld med lidande när det borde kunna finnas andra alternativ. Den handlar om bröderna Ivan och Aljosja Karamazov där Ivan är ateist medan Aljosja är en djupt troende medlem i den ortodoxa kyrkan. De samtalar om hur en god Gud kan tillåta lidande.

I romanen finns en berättelse om en inkvisitor, Storinkvisitorn, uppbyggd av Ivan. Handlingen utspelar sig på 1500-talet i Spanien i Sevilla mitt under den spanska inkquisitionens värsta härjningar där alla som kunde tänkas ha en felaktig tro riskerade att brännas på bål.

Mitt i denna tid steg Jesus ner och började vandra på gatorna i Sevilla. Det var inte hans slutliga återkomst i härlighet utan bara en kort visit. Han uppenbarade sig stilla och omärkligt men underligt nog kände stadens invånare genast igenom honom. Strålar av ljus, förklaring och kraft strömmade från hans ögon och människor samlades omkring honom. Han gör en blind seende, folk kysser marken där han gått fram och barn kastar blommor framför honom. Höjdpunkten inträffar utanför katedralen där ett begravningsfölje precis ska bära in en liten vit kista med en död sjuårig flicka. När modern ser Jesus kastar hon sig framför honom: "Om det är Du, låt då mitt barn uppstå igen".

Han ser med medlidande på henne och så upprepar han det under som Sevillas invånare bara hört läsas ur Nya testamentet. "*Talifa kumi, flicka stå upp*". Flickan reser sig i den öppna kistan med förvånade ögon.

Mitt i detta lycksaliga tumult kommer då kardinalen, storinkvisitorn själv. Han har sett allt med bister uppsyn och med en vink till sina vakter låter han genast gripa Jesus. Folket blir genast ängsligt och undergivet och ingen försöker hindra vakterna.

Men i fängelsevalvet besöker Storinkvisitorn honom och håller en lång monolog till honom som skulle vara hans Herre och Mästare. Men inkvisitorn är alltså inte alls glad åt hans

uppenbarelse: ”Varför kommer du och stör oss?” frågar han, ”men imorgon ska jag döma dig och bränna dig på bål som den värsta kättare, och samma folk som idag kysste dina fötter, kommer imorgon samla kol på ditt bål.

Jesus säger ingenting, utan Ivan, med Storinkvisitorns röst, får hålla en lång utläggning om frihetens förbannelse. Frihet och bröd som räcker för alla är oförenliga motsatser och för en människa som blivit fri, finns det inte något bekymmer so mär större än att fortast möjligt finna någon att underkasta sig.

Det är därför han är så besviken på Gud och Jesus, de gav människan frihet. Frihet att välja mellan gott och ont, frihet att göra uppror, frihet att plåga varandra.

”Men hos oss”, säger inkvisitorn, ”kommer alla att bli lyckliga och människorna kommer inte mer att göra uppror och förgöra varandra, såsom skedde överallt där din frihet rådde.”

Dostojevskij fångar i sin sista stora roman frihetens dilemma med denna berättelse. Gud kan inte utrota lidandet, inte utan att bli en storinkvisor som håller människors sinnen och medvetande i schack, där han kontrollerar inte bara människors handlingar utan även de enskilda tankarna. Kättarbålen brann ju för att folk *tänkte* fel.

Men Gud ville alltså inte bli någon inkvisor, hans rike bygger inte på tvång utan frihet. Varför gjorde han det valet? Ja, en aning om detta kan vi ju få när vi ser på 1900-talets totalitära statsbyggen. Precis som Storinkvisitorn begrep man att det inte räcker med att folk följer lagen och betar sig rätt, för att de ska bli lyckliga måste de också tänka rätt. Syften var alltid människors bästa. Och hur det faktiskt är möjligt att manipulera människors tankar och sinnen är ju Nordkorea ett prov på. När den gamle diktatorn Kim Jong-il dog, grät och sörjde folk offentligt och högljutt trots allt det förskräckliga som han gjort dem. Men befolkningen var så hjärntvättat till att tro att regimen är det bästa för dem.

Men Guds rike är ingen totalitär stat, här råder frihet. Frihet att säga nej och att säga ja. Men frihet har ju ett pris! Ja, friheten har ett pris, men det priset har framförallt betalats av Jesus själv. Han betalade det på korset. Jesus lät sig av fri vilja spikas fast. Han gav hellre upp *sin* frihet än att beröva oss *vår*. Han lät sig hellre dödas än att med våld upprätta sitt rike.

Redan de första människorna missbrukade sin frihet till att vända Gud ryggen, och detta har sedan fortsatt generation efter generation, sekel efter sekel. Svek och mord, lögner och våld har präglat den mänskliga historien. Och allt detta kulminerade med att människan slutligen korsfäste Gud själv. På korset ser vi höjdpunkten av den mänskliga ondskan.

Men där vänder historien. När all ondska är koncentrerad på ett ställe, på Jesu kropp, dör han. I dödsögonblicket representerar Jesus människorna och världen. Ondskans makt över oss bryts. När han dog, dog vi alla som är en del av hans kropp.

Hur blir vi en del av Kristi kropp, hur kan hans död vara giltig även för oss? När Jesus skulle förklara för lärjungarna vad hans kommande död skulle handla om gav han dem ingen teori eller en förklaringsmodell, utan en måltid. Jesus instiftade nattvarden kvällen innan hans lidande började och det är med hans lidande och död på korset i bakgrunden som vi måste förstå nattvarden.

När vi tar emot brödet och vinet, Kristi kropp och blod, förenas vi med honom. Han död blir vår död. Han gav upp sin frihet för att göra oss fria.